

Hírek a külföldi élelmiszer-minőségsszabályozás eseményeiről

56/00 EU: A Bizottság felgyorsítja a genetikailag módosított vetőmagvak használatának szabályozását

Miután nyilvánosságra került, hogy brit, francia, német és svéd farmerek olyan repcemagot vetettek el, amelybe tévedésből kisebb mennyiségben genetikailag módosított anyag is került, az Európai Bizottság úgy döntött: felgyorsítja a genetikailag manipulált vetőmagvak szabályozásának kidolgozását, ugyanakkor kompenzációban részesíti azokat a farmereket, akiknek most meg kell semmisíteniük repce ültetvényeiket. A Bizottság olyan új direktíva kidolgozásán fáradozik, amely egyrészt a vetőmagvak tisztaságára, másrészt a genetikailag módosított magvak speciális jelölési követelményeire vonatkozik, megteremtve ezáltal az importált és az EU-n belül előállított vetőmagvak egységes hatósági ellenőrzésének és tanúsításának feltételeit. A Bizottság egyelőre nem tervezi a vetőmag import betiltását, hangsúlyozva, hogy a mostani szennyeződés sem az emberi egészség, sem a környezet megóvása tekintetében nem jelent veszélyt. (World Food Regulation Review, 2000. július, 4–5. oldal)

57/00 EU: Növekszik a zoonózis megbetegedések aránya

Az EU Állatorvostudományi Bizottsága 2000. május 26-án kelt jelentésében felhívja a figyelmet arra, hogy az európai élelmiszerláncra visszavezethető zoonózis (vagyis a gerinces állatokról az emberre áterjedő) megbetegedések aránya az elmúlt 20 év folyamán állandó emelkedést mutat, ami hatékonyabb megfigyelést és kontrollt tesz szükségessé. A tudósok szerint a jelenlegi megelőző intézkedések és az azok alapjául szolgáló adatbázisok egyaránt elégtelenek. A jelentés a közegészségügy szempontjából különösen veszélyes 7 kórokozót – Salmonella, Listeria stb. – sorol fel. David Byrne, a Bizottság közegészségügyi és fogyasztóvédelmi biztosa egyetért azzal, hogy haladéktalanul szükséges a felügyeleti rendszer megerősítése: így például a tervezett Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal 2002-ig az egész élelmiszerláncra („A farmtól a fogyasztó asztaláig”) kiterjedően létrehozza a koherens monitoring és felügyeleti rendszert. A Bizottság addig is azt tervezi, hogy még 2000-ben felülvizsgálja a zoonózis megbetegedések elleni védelemről szóló EEC/92/117 számú direktívát. (World Food Regulation Review, 2000. július, 6. oldal)

58/00 USA: Az FDA felső érték meghatározását javasolja a penészek által termelt mikotoxinra

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) irányelv-tervezete – az emberek és az állatok egészségének védelme érdekében – felső érték meghatározását javasolja az egyes mezőgazdasági terményeken élő penészek által termelt fumonizinre. Ez a mikotoxin leginkább a kukoricában fordul elő és igen nagy mértékben veszélyezteti az állatok egészségét. Humán vonatkozásban még nem állnak rendelkezésre egyértelmű bizonyítékok a fumonizin veszélyességéről, de mindenképpen ajánlatos a jó mezőgazdasági és gyártási gyakorlatok betartása. A hosszú távú kockázat-menedzsment stratégia részeként az FDA minden lehetőséget megragad a fumonizinnel kapcsolatos információ gyűjtésére, ami lehetővé teszi majd a pontos kockázatbecslés elvégzését. A mostani irányelv-tervezet ppm értékeket állapít meg az egyes takarmányok és élelmiszerek maximális fumonizin tartalmára. (World Food Regulation Review, 2000. július, 14–15. oldal)

59/00 Oroszország: Hatályba lépett az élelmiszerek biztonságáról és minőségéről szóló törvény

2000. január 2-án Vlagyimir Putyin orosz elnök aláírását követően hatályba lépett Az élelmiszerek biztonságáról és minőségéről szóló törvény, amely gyakorlatilag a termelés, a forgalmazás, az elosztás és a hasznosítás valamennyi területét szabályozza. Hatálya alá tartoznak azok az anyagok is, amelyeket az élelmiszerek előállítása, csomagolása és felhasználása során alkalmaznak (többek között a műszaki berendezések, eszközök és készülékek, továbbá a csomagolóanyagok, az edények és a konyhafelszerelések). A törvény értelmében élelmiszernek tekinthető mindazon anyag, amely természetes vagy feldolgozott állapotban emberi fogyasztásra alkalmas, beleértve a bébiételeket és a diétás élelmiszereket, a palackozott ivóvizet, az alkoholos és az alkoholmentes italokat, a rágógumit, valamint az élelmiszer-adalékokat. A Záró rendelkezések szerint a törvény előírásai vonatkoznak a parfümökre és a kozmetikumokra, továbbá a szájápoló szerekre és a dohánytermékekre is. Azt azonban csak a jövő dönti majd el, hogy az új törvény milyen hatást gyakorol az érintett termékek (nem csak az élelmiszerek!) orosz piacára; ez ugyanis függ egyrészt a végrehajtás módjától, másrészt pedig attól, hogy az arra felhatalmazott orosz hatóságok milyen normatív végrehajtási utasításokat és rendeleteket fognak kidolgozni. (World Food Regulation Review, 2000. július, 18-19. oldal)

60/00 Cseh Köztársaság: Átfogó törvény szabályozza a genetikailag módosított szervezeteket

Vaclav Havel elnök 2000. június 1-én kézjeggyével látta el az ország első, a genetikailag módosított szervezeteket átfogó módon szabályozó törvényét, amely mindenben megfelel a GMOs környezetbe való szándékos kihelyezéséről

szóló 90/220. számú EU direktívában foglaltaknak, de tartalmazza a GMOs felhasználásával kapcsolatos 90/219 számú direktíva előírásait is. A törvény 2001. január 1-én lép hatályba és kötelezővé teszi minden olyan dolgozó és vállalat regisztrálását a Környezeti Ügyek Minisztériumánál, aki – vagy amely – genetikailag módosított szervezetekkel foglalkozik. Ugyancsak kötelezővé válik a kockázatbecslés megtervezése, illetve a vészhelyzetekre vonatkozó tervek kidolgozása. A kommunikációs záradék lehetővé teszi, hogy az állampolgárok információhoz jussanak a GMOs felhasználásáról és azok környezeti hatásairól, továbbá a kezelésükre regisztrált természetes és jogi személyekről. Egy adatbankot létesítenek, amely tartalmazni fog minden, a genetikailag módosított szervezetek felhasználására vonatkozó információt. Folyamatban van a hatósági –felügyeleti jogkört ellátó Környezeti Ügyek Minisztériumának átszervezése is. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 3–4. oldal)

61/00 Franciaország: A parlamenti jelentés sürgeti az antibiotikumokkal szemben rezisztens gének használatának tilalmát

A parlamenti zöldek 2000. július 6-án nyilvánosságra hozták „A genetikailag módosított szervezetek (GMOs) önkéntes terjesztése a környezetben” című jelentésüket, amelyben javasolják az antibiotikumokkal szemben rezisztens gének alkalmazásának tilalmát a manipulált élelmiszerekben, továbbá szigorúbb ellenőrzési, nyomon követhetőségi és jelölési követelményeket sürgetnek. A 160 oldalas jelentés részletesen leírja a 15 tagállamban előállításra és fogyasztásra engedélyezett GM élelmiszereket, a velük kapcsolatos, feltételezett humán és környezeti kockázatokat, továbbá az engedélyezési eljárással szemben felmerült kritikákat. A jelentés szerzői úgy vélik, hogy teljes egészében átdolgozásra szorul a GMOs környezetbe való szándékos kihelyezéséről szóló 90/220/EEC számú direktíva. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 8–9. oldal)

62/00 Japán: Megszigorították a származási hely feltüntetésének kötelezettségét az élelmiszereken

A módosított Japán Mezőgazdasági Törvény értelmében 2000. július 1-től minden élelmiszeren fel kell tüntetni a származás pontos helyét – nem csupán egyes zöldség- és gyümölcsféléken, mint eddig. A szigetországban élő fogyasztók ugyanis egyre határozottabban igénylik a sokoldalú tájékoztatást az általuk megvásárolt és elfogyasztott élelmiszerekről. Az élet azonban itt sem áll meg: 2001. április 1-től még szigorúbb jelölési előírásokra lehet számítani; akkor majd kivétel nélkül minden élelmiszeren fel kell tüntetni az összetevőket, az adalékanyagokat, a genetikailag módosított szervezeteket, valamint a gyártási folyamatokat. Különösen szigorúan fogják szabályozni a bioélelmiszerek jelölését. Az előírások megszegői akár 500.000 yen (mintegy 5000 USD) bírságra is számíthatnak. Az import termékeken többnyire elegendő a

származási ország megjelölése, a hazai élelmiszereken azonban fel kell tüntetni legalább az adott prefektúra (pl. Tokió, Okinawa stb.) nevét. Sőt, az élelmiszer-forgalmazók még részletesebb információt is feltüntethetnek a címkén, mint például a termelő nevét és pontos telephelyét. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 9–10. oldal)

63/00 EU: A környezetvédelmi miniszterek szigorítják a genetikailag módosított szervezetek törvényi kontrollját

A Környezetvédelmi Miniszterek Tanácsa 2000. július 15-én kinyilvánította elkötelezettségét a genetikailag módosított szervezetek kontrolljának növelése, illetve egy olyan kötelező érvényű keretmegállapodás végrehajtása mellett, amely biztosítja a feldolgozott élelmiszerekben felhasznált GMOs nyomon követhetőségét. Különös figyelmet kell fordítani az új mezőgazdasági kultúrák bevezetésének jogi szabályozására. Ezt az ünnepélyes kötelezettség vállalást igen széles körű vita előzte meg a genetikailag módosított szervezetek által generált társadalmi, gazdasági és környezeti hatásokról. A jelenleg az Európai Unió elnöki tisztségét betöltő Franciaország éppen azért hívta össze ezt az informális találkozót, hogy demonstrálja elkötelezettségét a környezet védelme mellett. Margot Wallström, az Európai Bizottság környezeti ügyekért felelős főbiztosa szigorúbb jelölési és nyomon követhetőségi előírásokat sürget, ugyanakkor nem ért egyet az új GMOs engedélyezések moratóriumával. 2000. őszén várhatóan befejeződik a genetikailag módosított szervezetek környezetbe való szándékos kihelyezéséről szóló 90/220. számú keretdirektíva immár 5 év óta tartó felülvizsgálata is. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 4–5. oldal)

64/00 EU: Az élelmiszerbiztonság jegyében a Bizottság 4 új higiéniai előírást javasol

Az utóbbi 2 évtized legradikálisabb élelmiszerbiztonsági előírásaira tett javaslatot 2000. július 17-én az Európai Bizottság: a négy új rendelet szigorú higiéniai követelményeket határoz meg „A termőföldtől a fogyasztó asztaláig” megközelítés jegyében a mezőgazdasági termelőkre és az élelmiszer-feldolgozókra nézve. A javaslat azon az alapelven nyugszik, miszerint az élelmiszer-termelők legfontosabb kötelessége a korszerű veszélyelemző eljárások alkalmazása. David Byrne egészségügyi és fogyasztóvédelmi főbiztos szerint az EU élelmiszerbiztonsági előírásai eddig – a belső piac egyre növekvő követelményeinek megfelelően – a védelem magas szintjének biztosítására irányultak, de már nem felelnek meg az új évezred egészségügyi kihívásainak. Az új, egységes előírások – melyek gyakorlati alkalmazása egyszerűségüknel és átláthatóságuknál fogva nem okozhat nehézséget sem a nagy-, sem a kis- és közepes méretű vállalatok számára – hivatottak az élelmiszerbiztonság megvalósítására az élelmiszerlánc teljes hosszában. A Bizottság javaslata

kötelezővé teszi a HACCP rendszer alkalmazását többek között olyan, „nem elsődleges” élelmiszer-feldolgozók számára is, mint például a vágóhidak. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 5. oldal)

65/00 USA: Önkéntes jelölési rendszert javasolnak a genetikailag módosított élelmiszerekre

A Gazdasági Stratégiai Intézet (Washington, D.C.) által készített és 2000. június 29-én nyilvánosságra hozott tanulmány szorgalmazza egy olyan önkéntes rendszer elfogadását, amely a szigorú európai követelményeken alapulva pontot tehetne a genetikailag módosított élelmiszerek jelölésével kapcsolatban a környezetvédők és a biotechnológiai ipar között folytatott vitákra. „A mezőgazdasági biotermesztés lehetőségei és veszélyei” című tanulmány elsősorban az európai követelményeket tartja elfogadhatónak, amelyek kötelezővé teszik minden olyan élelmiszer külön megjelölését, amely 1%-nál nagyobb arányban tartalmaz genetikailag módosított anyagot. Evan Schulz, a tanulmány szerzője szerint az amerikai kormány egy olyan önkéntes szabványt fogadhatna el, amely alapján a gyártók feltüntethetnék a címkén, hogy készítményeik nem tartalmaznak 1%-nál nagyobb arányban genetikailag módosított összetevőket. Így a jelölés nem lenne félrevezető, pontos információt szolgáltatna és eleget tenne a vevői elvárásoknak is. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 17. oldal)

66/00 USA: A Legfőbb Állami Számvevőszék (GAO) elégtelennek tartja a funkcionális élelmiszerek biztonságára vonatkozó előírásokat

A 2000. július 11-én kiadott GAO-jelentés szerint az étrendi kiegészítőkre és a funkcionális élelmiszerekre vonatkozó szövetségi törvények és rendeletek nem nyújtanak kellő garanciát ezen termékek biztonságára nézve, így feltétlenül meg kell erősíteni azokat. Az étrendi kiegészítők közé tartoznak többek között a vitaminok, az ásványi anyagok, a gyógynövények és az aminosavak, amelyek javítják az élelmiszerek tápértékét vagy más speciális célt (pl. relaxáció, növekedés-serkentés) szolgálnak. Ezzel szemben a funkcionális élelmiszerek – a tápértéken felül – kifejezett egészségügyi előnyökkel is rendelkeznek. A Szövetségi Élelmiszer, Gyógyszer és Kozmetikum Törvény (FFDCA) értelmében mindkét típusú készítmény biztonságának és jelölésének szabályozásáért az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció (FDA) viseli a felelősséget. A GAO a szabályozás terén az alábbi 3 fő gyengeséget állapította meg: 1) Az új étrendi kiegészítőkre, illetve azok komponenseire nem léteznek világosan definiált biztonsági szabványok; 2) Az FDA nem adott ki a jelölési követelményekre vonatkozó előírásokat vagy ajánlást; 3) Az FDA nem képes hatékonyan értékelni a termékek emberi egészségre gyakorolt káros hatását, mivel a legtöbb ilyen irányú jelentést nem is vizsgálja ki. Márpedig 1993. óta az FDA közel 2800 jelentést kapott az étrendi kiegészítők káros hatásairól,

amelyek közül 105 halállal végződött. A GAO idézett jelentése az FFDCA olyan irányú módosítását javasolja a Kongresszusnak, amely a funkcionális élelmiszerek gyártóitól is megkövetelné az étrendi kiegészítőkre vonatkozó előírások betartását. Emellett az FDA-nak nagyobb szerepet kellene vállalnia az élelmiszer-összetevők és a jelölések jóváhagyásában. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 17–18. oldal)

67/00 Jelentések a biotechnológia, a környezet és az élelmiszerbiztonság közötti komplex kapcsolatokról

A világ különböző tájain székelő hét tudományos akadémia messze csengő áldását adja a biotechnológiai eljárások mezőgazdasági alkalmazásának várható, potenciális előnyeire; ugyanakkor arra is felhívják a világ kormányait, hogy alkossanak szigorú törvényi szabályozást a biotechnológiával kapcsolatban. A 2000. július 11-én közzétett jelentésben a tudósok megállapítják, hogy a biotechnológia és a molekuláris biológia alkalmazása igen nagy lehetőségeket kínál az éhezés és a szegénység leküzdéséhez, különösen a fejlődő országokban. A feladat igen összetett: az élelmiszertermelés növelése és az elosztási viszonyok igazságosabbá tétele mellett figyelembe kell venni a génmanipulációkkal szemben tapasztalt nagy ellenállást, továbbá a lehetséges környezeti hatásokat. A biotechnológia kiterjedtebb alkalmazása ugyanakkor munkalehetőséget és biztos megélhetést nyújthat elsősorban a legszegényebb régiókban élő kis- és közepes méretű farmgazdaságok számára. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) – egy múlt évi felkérés alapján – összesen öt jelentést készített a G–8, vagyis a vezető ipari nagyhatalmak számára a biotechnológia, a környezet és az élelmiszerbiztonság komplex kölcsönhatásairól. Itt a fogyasztói és a környezeti aggályok mellett szó esik az ún. elővigyázatossági alapelvről is, melynek alkalmazásával vissza is lehet élni, ha valamely ország a fogyasztók egészségének védelme ürügyén tiltja ki saját belső piacáról a genetikailag módosított, újszerű élelmiszereket. A jövőben egyre nagyobb jelentőségre tesz szert a kommunikáció nem csupán az egyes országok élelmiszerbiztonsági szakértői között, hanem a fogyasztók vonatkozásában is. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 20-21. oldal)

68/00 Előadás az USA élelmiszerszabályozásáról

Merton Smith, az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció Nemzetközi Programok Hivatalának munkatársa szerint az FDA tevékenységének hatékonyságát a következő 4 alapelv biztosítja: a fogyasztóvédelem, a gyártó felelőssége, a tudományosan megalapozott döntéshozatal és a maximális nyitottság. Az FDA az Egészségügyi és Humán Szolgáltatások Minisztériumának keretén belül működik és más amerikai intézményekkel együtt felelős az élelmiszerbiztonságért. Mintegy 9000 alkalmazottja van, akik

többek között az élelmiszerek piacra jutását megelőző jóváhagyással, politikai tevékenységgel, továbbá az engedélyezések és a kényszerítő intézkedések koordinálásával foglalkoznak. Az FDA legfontosabb feladata a fogyasztóvédelem; a hivatalhoz bárki intézhet petíciót, amelyben javaslatot tehet a törvényi szabályozás továbbfejlesztésére. A teljes átláthatóság biztosítása a fogyasztók bizalmának megnyerése szempontjából elengedhetetlen. Bár a közegészségügy védelme az elsődleges szempont, az FDA sokszor különböző, egymással ellentétes érdekek kereszttüzébe kerül. Ezért a döntéshozatal folyamatát igyekeznek a lehető legnyíltabbá és legdemokratikusabbá tenni, biztosítva a legszélesebb körű társadalmi részvételt. (World Food Regulation Review, 2000. augusztus, 25–27. oldal)

69/00 Codex Alimentarius: Ülést tart a Feldolgozott Zöldség–Gyümölcs Kódex Bizottság

Az USDA Mezőgazdasági Marketing Szolgálatának egyik szakértője, Richard Boyd bejelentette: a Feldolgozott Zöldség–Gyümölcs Kódex Bizottság (CCPFV) 2000. szeptember 11–15. között Washingtonban tartja meg 20. ülését, ahol a legfontosabb napirendi pontot az almamártás- és a körte konzervekre, valamint a gyümölcsfélék csomagolóanyagaira vonatkozó szabványok megvitatása képezi. Emellett lehetséges, hogy más zöldség- és gyümölcs szabványok is szóba kerülnek majd a tárgyalásokon. A feldolgozott zöldség- és gyümölcsfélékre jelenleg 37 szabvány van érvényben, amelyeket a CCPFV 1964-től kezdődően a nyolcvanas évek közepéig dolgozott ki. Várható, hogy a bizottság a közeljövőben a gyorsfagyasztott zöldség- és gyümölcsfélékkel is foglalkozni fog. A szabványok kidolgozásánál és felülvizsgálatánál az elsődleges prioritás természetesen a fogyasztók védelme, amellet a nemzetközi kereskedelem előmozdítása. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 4–5. oldal)

70/00 Ausztrália / Új-Zéland: A genetikailag módosított élelmiszerek szigorú jelölése

Ausztrália és Új-Zéland úgy határozott, hogy szigorú jelölési rendszert léptet életbe a genetikailag módosított élelmiszerek tekintetében. A két ország egészségügyi minisztere akkor tartja szükségesnek az élelmiszerek és az élelmiszer-alkotórészek külön jelölését, ha az adott végtermékben újszerű DNS és/vagy fehérje van jelen, illetve ha megváltoznak a termék jellemzői. Az új szabályozás alkalmazása véget vet annak az eddigi koncepciónak, miszerint nincs lényeges különbség a hagyományos és a genetikailag módosított élelmiszerek között. Az élelmiszerszabályozás ilyen irányú megváltoztatása nem csak a fogyasztók, hanem a két ország élelmiszeriparának elvárásaival is találkozunk. Senki nem támogatja, hogy bármilyen élelmiszer mentességet kapjon

az új előírások alól. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 3. oldal)

71/00 EU: Továbbra is fennáll a BSE kockázata az USA-ban

Az Európai Unió egyik tudományos bizottsága arra a következtetésre jutott, hogy eddig még ugyan nem jelentettek BSE esetet az Egyesült Államokból és Kanadából, mégsem zárható ki teljesen a kergemarhakór jelenléte ezekben az országokban. Ugyanez a jelentés valószínűsíti három EU tagállamban (Német-, Olasz- és Spanyolország) is a betegség lappangását az észlelési küszöbök alatt. Mivel ezekben az országokban sem fordult még elő a kergemarhakór, a jelentés élénk tiltakozást váltott ki az érintettek részéről. A tudósok további tagállamokat is „meggyanúsítottak” a betegség valamilyen formában történő rejtett fennállásáról, ugyanakkor teljesen valószínűtlennek tartják annak előfordulását Argentínában, Ausztráliában, Chilében, Norvégiában, Paraguayban és Új-Zélandon. Az idézett jelentés alapján a Bizottság arra készül, hogy 2001. áprilisától az import engedélyezését a fokozott kockázatot hordozó állati belsőségek (SRM = Specified Risk Material) eltávolításától teszi függővé. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 6. oldal)

72/00 Olaszország: Egészségügyi és környezeti hatásokra hivatkozva a kormány betiltott 4 genetikailag módosított kukoricát

Az elővigyázatosság elvét tartva szem előtt a Giuliano Amato vezette olasz kormány – környezeti és egészségvédelmi okokra hivatkozva – betiltotta négyféle genetikailag módosított kukorica, illetve az abból készült termékek értékesítését és felhasználását. A miniszterelnök 2000. augusztus 5-én ismételten hangot adott annak a véleményének, miszerint egyáltalán nem tartja bölcs dolognak a genetikailag módosított szervezetek szabadföldi kipróbálását, mivel a tudomány nem ismeri azok közép- és hosszútávú kihatásait a fogyasztók egészségére és a környezetre. Az Olasz Egészségügyi Intézet és az Országos Egészségügyi Tanács javaslatára már 1999. decemberében ideiglenesen felfüggesztették 7 genetikailag módosított szervezet (köztük a fenti 4 kukorica vonal) alkalmazását; a másik 3 olajosmag vonatkozásában azonban egyelőre még nem született végleges döntés. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 8–9. oldal)

73/00 USA: A fogyasztói csoportok sürgetik tucatszámú funkcionális élelmiszer forgalmazásának betiltását

Egy fogyasztói érdekvédelmi csoport sürgette az FDA-t, hogy tiltsa be számos olyan funkcionális élelmiszer forgalmazását, amely szerintük illegális és potenciálisan veszélyes komponenseket tartalmaz. A fogyasztóvédők 2000. július 18-án több mint 75 terméket soroltak fel, amelyek veszélytelenségéről – véleményük szerint – az FDA nem győződött meg kellőképpen. Követelték

továbbá, hogy az FDA a gyártók számára tiltsa meg a hamis és félrevezető jelölések alkalmazását. A funkcionális élelmiszerek közé azokat a termékeket sorolják, amelyek fogyasztása a szokásos tápértéken felül bizonyos egészségügyi előnyökkel is jár. Ezek gyakran olyan kiegészítő anyagokkal vannak dúsítva, mint például egyes gyógynövények vagy ásványok. Ide tartoznak többek között a gyümölcsitalok, a reggeli gabonafélék és a gyorsélelmiszerek bizonyos fajtái. Várható, hogy az FDA még a 2000. pénzügyi év vége előtt közzé teszi a funkcionális élelmiszerek egyértelmű definícióját. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 14. oldal)

74/00 USA: Az FDA engedélyezi a friss héjas tojás besugárzását

Egy új előírás értelmében az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) 2000. július 21-től engedélyezi a friss héjas tojások besugárzását abból a megfontolásból, hogy az előírt maximum 3,0 kiloGray dózis – bár nem küszöböli ki teljesen –, de jelentős mértékben csökkenti a szalmonellák mennyiségét. Az Egyesült Államokban az élelmiszerek besugárzását adalékanyagként kezelik mondván, hogy az megváltoztathatja a termékek jellemzőit. A környezet- és fogyasztóvédő aktivisták máris tiltakozásukat jelentették be. Az Élelmiszerbiztonsági Központ jogi igazgatója, Joseph Mendelson úgy véli, hogy a bizonytalan kockázatot jelentő besugárzás kiváltható lenne más higiéniai intézkedésekkel. Szerinte a besugárzás elkendőzheti az élelmiszer-feldolgozóknál alkalmazott helytelen termelési gyakorlatot is. Más fogyasztóvédő szervezetek közmeghallgatást és moratóriumot követelnek. Ezzel szemben az FDA olyan tudományos vizsgálati eredményekre hivatkozik, melyek szerint a besugárzás nem változtatja meg lényegesen a tojás tápértékét és semmiféle egészségügyi kockázatot sem jelent. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 14–16. oldal)

75/00 London: Egészségügyi jellegű állítások az élelmiszereken

Ma már tudományos bizonyítékok támasztják alá azt a régóta ismert tényt, hogy egyes élelmiszerek nagy szerepet játszanak az emberi egészség fenntartásában vagy helyreállításában. A mai „gondoskodó állam” korában egyáltalán nem meglepő, hogy rövidesen irányelvet adnak ki arról, milyen egészségügyi jellegű állítások, illetve kijelentések alkalmazhatók az ún. funkcionális élelmiszerek címkéjén. Itt azonban különbséget kell tennünk az „egészségügyi kijelentések” (miszerint egy élelmiszer előnyös az emberi egészségre nézve), illetve az „orvosi kijelentések” között (ez utóbbiak ugyanis arra utalnak, hogy valamely élelmiszer jótékony hatást fejt ki egy bizonyos betegség megelőzése vagy gyógyítása terén). A fogyasztóvédő szervezetek, az illetékes hatóságok és az ipari–kereskedelmi szövetségek összefogása eredményeként 2000. őszére várható egy gyakorlati kódex kidolgozása az élelmiszerek címkéjén alkalmazható egészségügyi jellegű állításokról. Ez a gyakorlati kódex többek

között foglalkozik majd a fogyasztók valósághű tájékoztatásának szükségességével, továbbá etikai kérdésekkel. Különbséget tesz az általános (a tudomány mai álláspontja szerint kivétel nélkül minden fogyasztóra vonatkozó) és az újszerű (egyes célcsoportokat érintő, előzetes engedélyhez kötött) egészségügyi kijelentések között. Tekintettel a fogyasztók részéről megnyilvánuló nagy érdeklődésre, az új jelölésektől a piac bővülését várják. (World Food Regulation Review, 2000. szeptember, 19-20. oldal)

76/00 Franciaország: Nemzeti terv a mezőgazdasági kemikáliák okozta szennyeződések visszaszorítására

A Mezőgazdasági és a Környezeti Minisztérium együttesen finanszírozza azt a 83 millió frankos új nemzeti tervet, amely a mezőgazdasági kemikáliák okozta szennyeződések csökkentésére irányul. A peszticidek és más vegyszerek túlzott használata következtében ugyanis a vizek szennyezettsége már-már kritikus szintet ért el. A francia farmerek évente közel 2 milliárd dollárnak megfelelő összeget költenek különféle mezőgazdasági kemikáliákra, melyek aktív hatóanyagtartalma meghaladja a 100 ezer tonnát. A Környezetvédelmi Intézet által készített tanulmány már 1998. végén felhívta a kormány figyelmét a természetes vizek elszennyeződésére. A 2000. augusztus 24-én bejelentett új nemzeti terv a farmerekkel és a helyi önkormányzatokkal való szoros együttműködésre épít. Így például külön pénzügyi alapokat biztosítanak a fölösleges mezőgazdasági kemikáliák és a csomagolási hulladékok összegyűjtésére, a kormány pedig megszigorítja a peszticidek felhasználásának ellenőrzését. Fokozott támogatásban részesítik az új, vegyszerkímélő növényvédelmi technológiák kifejlesztésére irányuló kutatásokat. (World Food Regulation Review, 2000. október, 7–8. oldal)

77/00 EU: A Bizottság elősegíti a hormonmentes marhahús behozatalát az Államokból

Az amerikai hormonmentes marhahús tisztaságáról folytatott vita keretében 1999-ben kivetett különleges import ellenőrzési követelmények leépítésével az Európai Unió szeretné meggyorsítani a hormonmentes marhahús behozatalát az Egyesült Államokból. Emlékeztet, hogy tavaly egyes marhahússzállítmányokban mesterséges növekedési hormonok maradványait fedezték fel. Az akkori szigorítások könnyítésére vonatkozó mostani tervet az Európai Parlament Állatorvosi Állandó Bizottsága 2000. szeptember 8-án hagyta jóvá. Az amerikai termelők azonban felhívják a figyelmet arra, hogy ez a kezdeményezés valószínűleg nem oldja fel teljesen a kereskedelmi partnerek között a marhahús által kiváltott feszültséget, mindazonáltal jelentős előrelépést tesz lehetővé. A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) nem fogadja el azt az európai véleményt, miszerint a hormonkezelt marhahús egészségügyi

szempontból nem biztonságos. (World Food Regulation Review, 2000. október, 6–7. oldal)

78/00 EU: Javaslat az elősertések exporttilalmára a sertéspestis által sújtott brit megyékből

Az EU Állatorvosi Állandó Bizottsága 2000. augusztus 22-én azzal a javaslattal állt elő, hogy a brit elősertések exporttilalmát korlátozzák arra a három kelet-angliai megyére, ahol a hónap elején kitört a sertéspestis. A Bizottság nagyra értékelte az Egyesült Királyság hatóságainak azon erőfeszítéseit, hogy mozgási és ellenőrzési zónák kijelölésével, illetve a potenciálisan fertőzött sertések fokozott vizsgálatával maximálisan törekedtek a betegség elszigetelésére és kiirtására. Az esetnek különös jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy laboratóriumi adatok szerint az Egyesült Királyságban izolált vírust még soha nem észlelték Európában. Ez a vírus először 1993-ban Bécsben jelent meg, amikor az állatorvosi hatóságok elkoboztak egy Kínából érkezett illegális vaddisznóhús szállítmányt. Európai vaddisznókból azonban még soha sem izolálták ezt a vírust. (World Food Regulation Review, 2000. október, 7. oldal)

79/00 London: Az Élelmiszer-szabványosítási Hivatal szigorúbb higiéniai ellenőrzést ígér Skóciában

A Skót Élelmiszer Tanácsadó Bizottság 2000. szeptemberi jelentése rámutat arra, hogy egyre több higiéniai hiányosság észlelhető az üzletekben és az éttermekben. A közölt adatok szerint a vizsgált létesítmények csaknem egynegyedében vétettek a higiéniai és az élelmiszerbiztonsági előírások ellen. A hatóság legtöbbször csak kisebb hiányosságokat észlelt, de 73 esetben bezárásokra került sor. 32 bünvádi eljárás során összesen 18 ítélet született. Az Élelmiszer-szabványosítási Hivatal 2000. szeptember 29-én bejelentette, hogy szigorúan érvényt szerez az élelmiszerhigiéniaira vonatkozó előírásoknak; egy új nemzeti program keretében fokozott együttműködésre törekednek a helyi környezet-egészségügyi hatóságokkal. Amennyiben szükséges, szigorítani fogják a biztonsági és higiéniai szabványokat. A Húsfeldolgozók Engedélyezési Rendszere Skóciában 1 hónappal előbb érvénybe lép, mint az Egyesült Királyság többi részén. (World Food Regulation Review, 2000. október, 11–12. oldal)

80/00 London: Továbbra is fennmarad a szigorú BSE kontroll

Tekintettel a kergemarhakór eredetével kapcsolatos bizonytalanságra, az Egyesült Királyság Élelmiszer-szabványosítási Hivatala (FSA) – a kockázat kezelés elővigyázatossági alapelveire hivatkozva – a belátható jövőben mindenképpen fenntartja a marhahús jelenlegi szigorú ellenőrzési rendszerét. A 2000. szeptember 12-én kiadott munkadokumentum szerint amíg a tudomány nem képes minden kérdésre választ adni, addig nem lehet szó a kockázat teljes

kiküszöböléséről, legfeljebb csökkentéséről. Mivel bizonyítottan tekinthető a kapcsolat a BSE és az emberi Creutzfeld–Jakob betegség között, a kockázat kezelésnek mindenek előtt a közegészségügy védelmét kell szolgálnia. A jelenlegi brit szabályozás megtiltja a 30 hónaposnál idősebb szarvasmarhák húsanak felhasználását az élelmiszer-láncban, ami által 99,9%-os valószínűséggel állítható, hogy a forgalomban levő marhahús BSE-mentes. A most kiadott munkadokumentum csak akkor lát esélyt az óvórendszabályok enyhítésére, ha egyértelműen bebizonyosodik, hogy az állati eredetű fehérjetakarmányok alkalmazásának tilalma valóban hatékonyan csökkenti a BSE előfordulásának gyakoriságát. Van még javítani való a szarvasmarhák nyilvántartási és azonosítási rendszerén is. (World Food Regulation Review, 2000. október, 12. oldal)

81/00 USA: Még mindig nagy az aggodalom az élelmiszerek besugárzása tekintetében

Az USDA Gazdasági Kutató Szolgálatát által készített új jelentés szerint az élelmiszerek besugárzása csak minimális mértékben lesz képes kifejteni pozitív közegészségügyi hatását, hacsak nem sikerül meggyőzni a fogyasztókat az eljárás potenciális előnyeiről. Sokan azonban még mindig tartózkodnak a besugárzott hús és baromfihús megvásárlásától; csak a megkérdezettek egynegyede válaszolt úgy, hogy hajlandó akár több pénzt is fizetni a besugárzott élelmiszerekért. A módszer nagyobb elterjedését gátolja az is, hogy ez a veszélyes kórokozók elpusztítására irányuló eljárás egyelőre nagyon drága. A vonatkozó jogszabályok szerint jelenleg a vöröshúsokat, a baromfi- és a sertéshúst, valamint a fűszereket szabad besugárzással kezelni az Egyesült Államokban. (World Food Regulation Review, 2000. október, 13–14. oldal)

82/00 USA: A mikotoxinokkal kapcsolatban a tudományra és a megelőzésre kell támaszkodni

A mikotoxinok elleni küzdelemben olyan szabályozásra van szükség, amely egyrészt a betegségek kialakulásának megelőzését szolgálja, másrészt szilárd tudományos eredményeken nyugszik. Ez a stratégia többek között magában foglalja a kockázat kezelési módszerek kiterjedt alkalmazását, új irányelvek kibocsátását, valamint az élelmiszerek megfelelőségének folyamatos figyelemmel kísérését (monitoring). A mikotoxinok a penészek által termelt természetes szennyező anyagok, amelyek a gabonamagvak mellett igen sok zöldség- és gyümölcsfélében is megtalálhatók. Az FDA szerint egyesek rákkeltő hatásúak, mások az emberi idegrendszert és szaporodóképességet károsítják. A védekezést már jóval a betakarítás előtt el kell kezdeni a kártevők irtásával, rezisztens fajták termesztésével és a vetésforgó helyes alkalmazásával. A betakarítást követően pedig a hangsúly áttevődik a megfelelő tárolási

követelményekre. (World Food Regulation Review, 2000. október, 15–16. oldal)

83/00 Codex Alimentarius: Ideiglenes limiteket állapítanak meg a peszticid maradványokra

Amerikai kormánytisztviselők és farmerek véleménye szerint a nemzetközi élelmiszerbiztonsági szabványok kidolgozójának, a Codex Alimentarius Bizottságnak ideiglenes limiteket kell megállapítania az élelmiszerekben található peszticid maradványokra, hogy megelőzhetővé váljanak az eltérő nemzeti szabványok által okozott kereskedelmi problémák. Világjelenség, hogy az egyes nemzeti kormányok egyre szigorúbban szabályozzák az élelmiszer-behozatait, ezért került ez a kérdés a Peszticid Maradványok Codex Bizottságának figyelmébe. Számos olyan ország létezik, ahol egyáltalán nincsenek is megfelelő előírások a peszticid maradványok felső határértékeire, ezért sok amerikai farmer még bizonyítottan alacsony kockázatú növényvédőszereket sem mer használni. Gyakran problémát okoz, hogy az exportált gyümölcsökben levő peszticid maradványok mennyisége megfelel az USA-előírásoknak, a célország (pl. Taiwan) viszont nem fogadja el a szállítmányt. Ez különösen szükségessé teszi az egységes és nemzetközileg elfogadott felső határértékek megállapítását. (World Food Regulation Review, 2000. október, 20. oldal)

84/00 EU: A Parlament előzetes egyetértését adta a takarmányozásra vonatkozó javaslatokhoz

Az „integrált és precíz” szabályozás elvét tartva szem előtt, az Európai Parlament Közegészségügyi és Fogyasztóvédelmi Bizottságának jelentése megállapítja: „Az állati eredetű élelmiszerek biztonsága a takarmányok biztonságával és az elsődleges termelés szintjén tanúsított kellő gondossággal veszi kezdetét. Az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos közösségi ambíciók csak úgy válthatók valóra, ha az állati takarmányok és az elkészített élelmiszerek biztonságára ugyanazok az alapelvek vonatkoznak.” E megközelítés jegyében a Parlament 2000. október 4-én előzetesen jóváhagyta az Európai Bizottság által előterjesztett, az állati takarmányok szennyeződésének megelőzését szolgáló törvényjavaslatokat, amelyek a nehézfémek, a dioxinok és más veszélyes anyagok koncentrációjának csökkentésére irányulnak. Az új javaslatok részét képezik a 2000. januárjában bejelentett élelmiszer biztonsági reformcsomagnak, amely tulajdonképpen a kergemarhakór fertőzött takarmányok által történő előídezhetőségére adott válaszként született. (World Food Regulation Review, 2000. november, 6–7. oldal)

85/00 EU: Tudományos bizonyítékok nem támasztják alá a genetikailag módosított élelmiszerek tilalmát

Az EU Élelmiszertudományi Bizottsága 2000. szeptember 13-án úgy foglalt állást, hogy a genetikailag módosított élelmiszerekre, illetve élelmiszer-összetevőkre kimondott olasz tilalom minden tudományos megalapozást nélkülöz. Nem bizonyítható ugyanis, hogy ezek az élelmiszerek veszélyeztetnék az emberi egészséget. A Zöldeket is magában foglaló olasz közép-bal kormány betiltott három, genetikailag módosított repcemagból származó olajat, továbbá négyféle, genetikailag módosított kukorica törzsekből előállított különféle terméket. Olasz szakértők véleménye szerint – bár az engedélyezés az EU újszerű élelmiszerekre vonatkozó jogszabályai alapján történt – az említett termékek a DNS-ben és a fehérjékben bekövetkezett változások miatt nem tekinthetők egyenértékűnek a hagyományos termékekkel. Olaszország a közösségi kockázatbecslési eljárások szigorítását követeli és a tilalmat továbbra is fenntartja. (World Food Regulation Review, 2000. november, 7–8. oldal)

86/00 London: Szigorítani kell a jelölési előírásokat

A jelenleginél sokkal szigorúbb élelmiszer-jelölési szabályok érdekében Nagy-Britannia nyomást kíván gyakorolni az Európai Unió többi tagállamára, mivel mind a mai napig nem készült el a genetikailag módosított összetevők, illetve az allergén anyagok jegyzéke. Az is gyakran előfordul, hogy az élelmiszerek címkéjén félrevezető állítások jelennek meg, például a zsírtartalomról. A brit Élelmiszer Szabványosítási Hivatal 2000. szeptember 21-én kiadott nyilatkozata sürgeti továbbá a származási ország egyértelműbb feltüntetését, egyszersmind az élelmiszerek jelölésének javítása érdekében önkéntes akciókra hívja fel a gyártókat; ezek közé tartozik a nemzeti kód feltüntetése a gyermekeknek szánt élelmiszereken. Különösen fontos az allergének és más, az egyes fogyasztói csoportok egészségére káros anyagok pontos feltüntetése. (World Food Regulation Review, 2000. november, 12. oldal)

87/00 London: Keretegyezmény a helyi hatóságok jogérvényesítő képességéről

Az Egyesült Királyság Élelmiszer-szabványosítási Hivatala (FSA) 2000. szeptember 22-én nyilvánosságra hozta a helyi hatóságok jogérvényesítő képességéről szóló keretegyezményt, amely irányelveket tartalmaz a monitoring tevékenység egységesítéséhez. Ennek alapján az FSA-nak lehetősége nyílik a helyi hatóságok jogérvényesítő képességének és más teljesítménymutatóinak értékelésére. Az egyezmény értelmében a helyi hatóságoknak szabványosított szolgáltatási terveket kell készíteniük az élelmiszerekkel kapcsolatos előírások ellenőrzéséről és kikényszerítéséről, amelyet felterjesztenek az FSA-hoz. Ezek a tervek nem csak a feladatok és a célok pontos megnevezését tartalmazzák,

hanem lehetővé teszik a helyi hatóságok szakmai és pénzügyi tevékenységének nyomon követését is. Az irányelvek – amelyek 2001. január 1-én lépnek hatályba – különös figyelmet szentelnek az élelmiszerek szabványosításának, továbbá a higiéniai és a minőségi kérdéseknek, beleértve az állati takarmányokat is. A jogszabályok érvényesítésénél a helyi hatóságoknak nem csak egy, hanem többféle módszert kell alkalmazniuk, azon kívül a kiskereskedők és a termelők folyamatos továbbképzését is kötelesek biztosítani. (World Food Regulation Review, 2000. november, 12. oldal)

88/00 USA: Az élelmiszerek besugárzása megéri a kockázatot

A Legfőbb Állami Számvevőszék (GAO) 2000. szeptember 25-én kelt jelentése szerint az élelmiszerbesugárzás előnyei messze felülmúlnak minden lehetséges kockázatot, ezáltal ezt a technológiát feltétlenül bele kell foglalni az átfogó élelmiszerbiztonsági programokba. Az illetékes szakértők egyetértenek azzal, hogy az élelmiszerek besugárzása igen hatékony eszköz a kórokozók ellen folytatott harcban. Az utóbbi 50 év kutatásai meggyőzően bizonyították azt is, hogy az élelmiszerek besugárzása nem okoz semmiféle toxikológiai, mikrobiológiai vagy táplálkozástani problémát. A kórokozók számának radikális csökkentése mellett ugyanakkor a technológia alkalmas a zöldség- és gyümölcsfélék eltarthatósági idejének növelésére, továbbá a rovarkártevők elpusztításával csökkenti a füstölés iránti igényt. A kutatások szerint a besugárzás csak minimális változást eredményez az élelmiszerek tápanyagösszetételében, ami főleg egyes vitaminok elbomlásában nyilvánul meg. Ilyen mértékű veszteség azonban a főzés, a konzerválás vagy a hűtőtárolás során is előfordul. (World Food Regulation Review, 2000. november, 15–16. oldal)

89/00 USA: Sokan kétségbe vonják a Környezetvédelmi Hivatal dioxinnal kapcsolatos álláspontját

A Környezetvédelmi Hivatal (EPA) azon kijelentését, miszerint az Egyesült Államokban a teljes élelmiszerlánc mentes a dioxin egészség károsító hatásától élesen kritizálják az ipar képviselői. Ők ugyanis azt mondják, hogy az EPA ellentmondásba került önmagával, mikor többször megerősítette: az élelmiszerek dioxinjának való napi kitettség káros az egészségre és ebben a tekintetben éppen az élelmiszerek képezik a legnagyobb veszélyforrást. A dioxin egészséggel kapcsolatos kockázatának felméréséről 2000. szeptemberében készült EPA-dokumentumot a szakértők semmitmondónak tartják. Mivel a dioxinok az állatok zsírszöveteiben halmozódnak fel, egészséges táplálkozással jelentősen csökkenthető lenne a napi dioxin-bevitel. Egyes kutatók véleménye szerint a növényekben előfordulhatnak olyan természetes anyagok (pl. flavonoidok), amelyek az emberi szervezetben történő lebomlás során hasonló hatást fejtenek ki, mint a dioxinok. (World Food Regulation Review, 2000. november, 20. oldal)

90/00 USA: Mindkét elnökjelölt nagy ígéretet lát a biotechnológiában

Az „Amerikai Szövetség a Tudomány Fejlesztéséért” elnevezésű szervezet által szponzorált 2000. október 5-i rendezvényen Al Gore és George W. Bush kampányfőnökei egyhangúlag úgy nyilatkoztak, hogy mindkét elnökjelölt a jövő mezőgazdasága szempontjából nagy ígéretnek tartja a biotechnológiát, amelynek teljes egészében a tudományos eredményekre kell támaszkodnia. A biotechnológiával kapcsolatos politika kialakítása és a törvényi szabályozás is kizárólag tudományos alapokon képzelhető el. Al Gore például támogatja azt a törvénytervezetet, amely szerint a biotechnológiát alkalmazó vállalatoknak az engedélyezés előtt konzultálniuk kell az Élelmiszer és Gyógyszer Hatósággal (FDA), illetve amely irányelveket tartalmaz a genetikailag módosított élelmiszerek önkéntes, de feltétlenül pontos jelölésére vonatkozóan. A biotechnológia nagy lehetőséget jelent a fejlődő országok élelmezési gondjainak megoldása tekintetében is. Bush aggódik amiatt, hogy Európa korlátozni igyekszik a genetikailag módosított amerikai élelmiszerek behozatalát. Mint elmondotta, kizárólag a tudományos megállapítások lehetnek mérvadók e tekintetben. (World Food Regulation Review, 2000. november, 23. oldal)

91/00 Cseh Köztársaság: Modernizálásra szorul sok élelmiszer feldolgozó üzem

Számos cseh élelmiszer feldolgozó üzemnek modernizálnia kell felszereléseit és termelési gyakorlatát, ha meg akar felelni az Európai Unió által támasztott követelményeknek – ellenkező esetben egyre növekvő fizetésektelenséggel nézhetnek szembe. Az élelmiszerekről és a dohánytermékekről szóló 1997. évi CX. törvény jelentős szigorításokat tartalmaz, amelyek – a 93/43. számú EU direktíva szellemében – megkövetelik az élelmiszer feldolgozóktól a HACCP rendszer alkalmazását. Emellett a jogharmonizáció keretében további európai direktívákat is honosítottak, elsősorban az ízesítőszeres és más adalékanyagok biztonságának szavatolására, hogy ezáltal megfeleljenek az áruk szabad mozgása alapkövetelményének. A cseh Mezőgazdasági Minisztérium illetékese azonban megállapította, hogy a jogi keretek megteremtése ellenére a húsfeldolgozók mintegy 40%-a nem felel meg az EU jelenleg érvényes élelmiszerbiztonsági előírásainak, míg a tejiparban ez az arány „csak” 12%-ot tesz ki. A nagyüzemek többnyire eleget tesznek az EU követelményeknek, az alacsony kapacitás és elavult technológia mellett dolgozó kisüzemek körében viszont igen magas a nemmegfelelőség aránya. A cseh kormány azt fontolgatja, hogy átmeneti időszakot kér, ami alatt – már EU-tagként – biztosítanak a higiéniai előírások teljes végrehajtását. (World Food Regulation Review, 2000. december, 2–3. oldal)

92/00 Magyarország: A kormány közvetlen támogatást nyújt a termelőknek az EU élelmiszerbiztonsági előírásainak teljesítéséhez

A magyar kormány közvetlen pénzügyi támogatást nyújt az élelmiszerfeldolgozók számára, hogy segítse őket az Európai Unió élelmiszerbiztonsági követelményeinek teljesítésében. A jelenleg érvényes magyar élelmiszerbiztonsági előírások nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az élelmiszerfeldolgozók termékei megfeleljenek a Codex Alimentarius szabványoknak – ami viszont elősegíti a nemzetközi egészségügyi és élelmiszerbiztonsági követelmények teljesítését. Magyarország nagy erőfeszítéseket tesz a jogharmonizáció terén, melynek eredményeként az EU és a Codex előírások mintegy 80%-a már bevezetésre került. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 1998-ban kezdte támogatni a hazai élelmiszerfeldolgozókat az EU higiéniai követelményeinek teljesítésében és 2000-ben a kormány már 1 millió eurót költött erre a célra, összesen mintegy 800 élelmiszerfeldolgozó számára nyújtva pénzügyi támogatást. A kistermelők azonban még sokszor nem egészen értik, miért is kell nekik megfelelniük a szigorú európai elvárásoknak, ezért az oktatásra ugyancsak nagy gondot kell fordítani. A magyar élelmiszerfeldolgozók mintegy 20%-a még nem teljesíti az EU követelményeket, de ezek a termelők mindössze 2%-át adják az ország kivitelének. 2000-ben 10 vágóhidat zártak be vagy függesztették fel export engedélyüket a higiéniai követelmények be nem tartása miatt. Jelenleg 9 magyar húszüzem rendelkezik olyan engedéllyel, ami lehetővé teszi termékeik exportálását az Egyesült Államokba. 1998-ban Magyarország 3200 tonna húskonzervet szállított az USA-ba. (World Food Regulation Review, 2000. december, 8–9. oldal)

93/00 EU: A Bizottság nyilvánosságra hozta az új élelmiszerbiztonsági hatóságra vonatkozó terveket

Az Európai Bizottság 2000. november 8-án nyilvánosságra hozta az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság felállítására vonatkozó előzetes terveket, továbbá átfogó jellegű előírásokat és alapelveket fogadott el az EU élelmiszerjoggal kapcsolatban. Az új hatóság szorosan együtt fog működni az EU más élelmiszerbiztonsági szervezeteivel, hogy a veszélyelemzés révén meghatározza a felmerülő kockázatokat és azokról tájékoztathassa a közvéleményt. A Bizottság javaslata kiterjed továbbá a kockázat menedzsmentre és a gyors veszélyjelző rendszer létrehozására, amellet új eljárásokat vezet be a nem biztonságos élelmiszerek forgalomba kerülésének megelőzésére és kötelezővé teszi a vállalatok számára, hogy minden eszközzel biztosítsák az élelmiszerek és az állati takarmányok biztonságát. Az intézkedések célja a megrendült fogyasztói bizalom helyreállítása. Az új hivatalban kb. 250-en dolgoznak majd, de arról még nem született döntés, hogy melyik tagállam területén állítják azt fel. (World Food Regulation Review, 2000. december, 4. oldal)

94/00 EU: Szigorú szabályozás az állati melléktermékek takarmányozási célú felhasználásáról

Az Európai Bizottság 2000. október 19-én szigorú, korszerűsített előírásokat javasolt arra nézve, milyen feltételek mellett használhatók fel takarmánygyártásra az állati melléktermékek. Az új szabályozás célja az emberi és az állati egészség legmagasabb szintű védelme, mivel a takarmányokban előforduló bármilyen szennyeződés végső soron a fogyasztók asztalára kerülő élelmiszerek biztonságát veszélyezteti. Be kell tiltani tehát azt a jelenlegi gyakorlatot, miszerint az ismeretlen ok miatt elpusztult állatokból takarmányt állítanak elő. Ezentúl kizárólag olyan egészséges állatok lennének felhasználhatók takarmány gyártásra, amelyek emberi fogyasztásra is alkalmasak. (World Food Regulation Review, 2000. december, 5. oldal)

95/00 London: Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal új kutatásokat sürget a BSE terjesztésével kapcsolatban

További kutatások szükségesek annak megállapításához, hogy a juhok és más gazdasági állatok képesek-e az emberre is veszélyes szivacsos agysorvadás (BSE) átadására. Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) 2000. november 6-i kommunikéje sürgeti az olyan állati eredetű anyagok takarmányozási célú felhasználásának tilalmát, amelyek faggyút, zselatint és vért tartalmaznak. A sertéshúsból és csontból előállított takarmányokat nem célszerű baromfival etetni. Növényevő állatoknak egyáltalán nem lenne szabad állati eredetű anyagokat tartalmazó takarmányt adni. A tanulmány szerint fennáll annak az elméleti lehetősége, hogy a juhok is a BSE hordozói lehetnek, habár ők maguk semmilyen erre utaló szimptómát sem mutatnak. A jelenlegi hivatalos álláspont szerint a 30 hónaposnál idősebb szarvasmarhák húsa nem használható humán ételmezési célra. (World Food Regulation Review, 2000. december, 13. oldal)

96/00 Vatikán: A pápa szerint a genetikailag módosított szervezetek alkalmazása ellentétes Isten akaratával

Több mint 50 ezer, túlnyomórészt olasz farmer előtt tartott szabadtéri miséjében II. János Pál pápa 2000. november 12-én kijelentette, hogy a genetikailag módosított szervezetek felhasználása a termelés növelésére ellentétes Isten akaratával. A pápa arra is felhívta a jelenlevők figyelmét, hogy tartózkodjanak a minél magasabb termelékenység és profit támasztotta „kísértéstől”, mivel az a természet rendje ellen való. Ha a farmerek elfeledkeznek erről az alapelvről és a természet tirannusaivá válnak, akkor a Föld előbb-utóbb fellázad. Meg kell találni tehát az egészséges egyensúlyt a modern mezőgazdasági technikák és a természet között, különben az emberi létezés egyre nagyobb kockázatokkal találja szemben magát, aminek már jól láthatók az előjelei. Szakértők felhívják a figyelmet arra, hogy a pápa kijelentései aligha gyakorolnak jelentős hatást a

biotechnológiát már széles körben alkalmazó fejlett országokra, ám lehet bizonyos foganatjuk a túlnyomórészt római katolikusok által lakott Latin–Amerikában, egyes afrikai államokban és a fejlődő világ más részein. Szembetűnő a Szentszék korábbi álláspontjának módosulása is, hiszen a pápai állam azelőtt nem ellenezte a biotechnológia egyes formáinak alkalmazását feltéve, hogy javul az éhezők ellátása és nem élnek vissza a tudomány által nyújtott új lehetőségekkel. A Vatikán szóvivője nem volt hajlandó kommentálni a pápa legutóbbi kijelentéseit. (World Food Regulation Review, 2000. december, 18–19. oldal)

97/00 USA: Antibiotikumok használatának betiltása baromfinál

Mivel a rendkívül nagy hatékonyságú fluoroquinolon enrofloxacin elnevezésű, a csirkék és a pulykák egészségének megőrzésére széles körben használt antibiotikumról bebizonyosodott, hogy egy élelmiszerek által közvetített emberi patogén, a *Campylobacter* egy rezisztens törzsének kialakulásához vezetett, az FDA (Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság) javaslatot terjesztett elő a szer teljes betiltására. Az antibiotikumot gyártó Abbott Laboratories nem ellenzi a szer piacról való kivonását, mivel az nem tartozik a vállalat jelentősebb volumenben gyártott termékei közé. Az állatorvosok viszont óvatosan fogadták a bejelentést, mondván, hogy még további kutatásokra van szükség. Az FDA ígéretet tett a veszélyelemzés és kockázatbecslés folytatására. (World Food Regulation Review, 2000. december, 14–15. oldal)

98/00 Codex Alimentarius: Megtartotta 33. ülését az Élelmiszerhigiéniai Codex Bizottság

Haladást értek el a friss zöldség és gyümölcs termelésének és feldolgozásának Jó Higiéniai Gyakorlatára vonatkozó irányelv tervezetek kidolgozása terén az Élelmiszerhigiéniai Codex Bizottság (CCFH) 33. ülésén (Washington, 2000. október 23–28.). Az új irányelvek a Jó Mezőgazdasági és Gyártási Gyakorlatokat hivatottak kiegészíteni, hogy ezáltal elősegítsék a mikrobiológiai, a kémiai és a fizikai veszélyek kontrollját a friss zöldség és gyümölcs előállításának teljes folyamatában. Tekintettel azonban arra, hogy a világ különböző országaiban a zöldség- és gyümölcsféléket igen eltérő viszonyok mellett termesztik, takarítják be és csomagolják, az irányelv tervezet is meglehetősen rugalmas: nem tartalmaz konkrét ajánlásokat a termékek biztonságos kezelésére a kiskereskedelem, a közétkeztetésben és a háztartásokban. A tervezet hamarosan a római Főbizottság elé kerül felülvizsgálatra. A CCFH 33. ülésén határozat született arról is, hogy a kockázatbecslést végző szakembereknek figyelembe kell venniük az egyes fogékony népességi csoportok (idősek, csecsemők, terhes nők és immunhiányosságban szenvedők) eltérő kitettségét. Elsősorban a következő 3

kórokozó vizsgálatára kell tekintettel lenni az élelmiszerekben: *Listeria monocytogenes* (konyhakész élelmiszerek), *Salmonella enteritidis* (tojás) és *Salmonella* általában (baromfihús). Az FDA megállapítása szerint ugyanis ez a három kórokozó felelős a legtöbb, élelmiszerek által okozott megbetegedésért. (World Food Regulation Review, 2000. december, 21–23. oldal)

99/00 Átfogó jelentés a BSE-ről

A londoni székhelyű BSE Inquiry – több mint 2 éves adatgyűjtő munkára támaszkodva – 2000. október 26-án 4000 oldalas, 16 kötetes jelentést adott ki a Nagy-Britanniát sújtó kergemarhakór (szarvasmarhák szivacsos agysorvadása) járványról, valamint annak lehetséges kapcsolatáról a végzetes Creutzfeldt–Jacob betegséggel (CJD). A jelentés megállapítja, hogy a krízishelyzet kialakulása az intenzív gazdálkodási gyakorlat egyenes következménye, melynek keretében – az újrahasznosítás előnyeire hivatkozva – évtizedeken keresztül állati fehérjéket használtak szarvasmarhák takarmányozására. A helyzetet tovább súlyosbította a bürokrácia és a kormány azon törekvése, hogy – a pánik megelőzése érdekében – minden áron el akarta tussolni a jelentkező veszélyt. Ehhez hozzájárult az a téves hiedelem is, hogy a BSE humán egészségügyi vonatkozásban nem jelent veszélyt. A jelentés összeállítói olyan törvények meghozatalát javasolják az EU és az egyes tagállamok részére, amelyek vészhelyzet esetén feljogosítják a kormányt az emberi egészségre veszélyt jelentő termékek forgalmazásának azonnali betiltására. A megrendült fogyasztói bizalom helyreállítása érdekében mindenképp előbb jobb együttműködésre van szükség az egyes kormányhivatalok között, különös tekintettel az állati és a humán betegségek közötti kapcsolatra. Az elővigyázatosság elvének fokozott alkalmazása mellett megnövekszik a tudományos tanácsadók szerepe is. A brit kormány örömmel fogadta a jelentést és ígéretet tett annak alapos tanulmányozására. (World Food Regulation Review, 2000. december, 25–32. oldal)

A hírekben közöltek háttéranyagai a megadott számok alapján a **KÉKI-ÉLMINFO**-nál megrendelhetők.